

בת־שבע דה רוטשילד ז"ל דברים שנאמרו בערב לזכרה בבי' בתמוז תשנ"ט

נתן שרון

אישה יוצאת דופן זו. על תרומותיה המיוחדות לחברה ולמדינה הוענק לה בשנת 1989 פרס ישראל.

במהלך ארבעים שנות קיומה עסקה קרן בת־שבע דה רוטשילד בפעילויות רבות ועשתה למען צורכי המדע בישראל. בראשית דרכה

התכנסנו כאן הערב כדי להעלות את זכרה של הברונית בת־שבע דה רוטשילד, אישה נדיבה, חמה וצנועה וידידה יקרה של רבים מן הנוכחים כאן, אשר לצערנו הלכה לעולמה לפני חודשיים והיא בת שמונים וארבע. בשם קרן בת־שבע דה רוטשילד לקידום המדע

בישראל והאקדמיה הלאומית הישראלית למדעים אני מקדם בברכה את הבאים. גברת דה רוטשילד למדה ביולוגיה בסורבון בפריז ובאוניברסיטת קולומביה בניו יורק. תקופה מסוימת עבדה במכון פסטר בפריז. במלחמת העולם השנייה היא התנדבה לכוחות הצרפתיים החופשיים ואחר כך לצבא הצרפתי. היא אהבה לומר שעוד ניסיון צבאי צברה בתור נהגת במלחמת יום הכיפורים.

באחד מביקוריה הראשונים בישראל בסוף שנות החמישים נפגשה בת־שבע דה רוטשילד עם פרופסור אפרים קציר ממכון ויצמן ועם פרופסור אלכס קינן מהאוניברסיטה העברית. בלי קושי הם שכנעו אותה בצורך הרב בתמיכה במחקר הבסיסי ובמחקר היישומי במדינת ישראל. והתוצאה הייתה שבשנת 1958 היא הקימה את הקרן הנושאת את שמה, שבראשה עמדה עד ימיה האחרונים. באותה השנה עברה לגור בארץ, היחידה מכל משפחתה האגדתית שעשתה זאת, והייתה פעילה בחיים הציבוריים כאן. בתוך זמן קצר הקימה את איגוד האמנויות בת־שבע (בשיתוף עם משכית), את להקת המחול בת־שבע ואת להקת המחול בת דור. אכן מדע ואמנויות היו שתי אהבותיה של

תמכה הקרן בתכניות מחקר יישומיות בתחומים כמו רפואה וחקלאות, בתקופה שמעט מאוד משאבים הוקצו למטרות אלו. לאחר מכן העניקה הקרן מלגות מחקר למדענים צעירים, ועם תחילת גל העלייה הגדול מרוסיה בראשית שנות התשעים סיפקה עזרה כלכלית למדענים העולים. בעת האחרונה הקציבה הקרן כספים להנחת יסודות למיזמים מדעיים מיוחדים כמו הגנום האנושי או יישומי קרינת הסינכרוטרון.

פעילות חשובה ונמשכת של הקרן מראשיתה הם סמינרי בת־שבע בתחומים שבחזית המדע. שניים-שלושה סמינרים כאלו מתקיימים כל שנה, בעיקר בביולוגיה, במדעי הרפואה, בכימיה, בפיזיקה וגם במדיניות מדע. בסמינרים אלו השתתפו עד עתה יותר מעשרת אלפים מדענים, רובם מישראל, ואין ספק כי הם משפיעים השפעה ניכרת על התפתחות המדע בארץ.

ביזמת גברת דה־רוטשילד הועברה לא מכבר הקרן הנושאת את שמה לאקדמיה. הקרן תוסיף לפעול באופן עצמאי ולתרום את תרומתה המועילה לקידום המדע בישראל ברוחה של המייסדת.

דברי תנחומות בפני בני ביתם. וגם זאת, הוא התגאה בתלמידיו ובלבו הרחב קבע מקום לכל אחד מהם. וגם בזה יזכרוהו לטובה ולברכה ימים ושנים.

שלמה יחסר לרבים, יותר מכול הוא יחסר לשושנה הרעיה הנאמנה והמסורה, לבנות רינת ואריאלה, לחתניו, לנכדותיו ולנכדיו. הוא יחסר לחבריו ולתלמידיו בחוג לשון העברית ובמרכז לחקר מסורות הלשון, במכון למדעי היהדות ובפקולטה למדעי הרוח, הוא יחסר לאקדמיה הלשון העברית, לבלשנות העברית ולחקר מסורות הלשון שהוא היה עמוד התווך שלו. הוא יחסר מאוד לנאמני הלשון העברית.

מובעת בזה המשאלה (ושמא התביעה) שהאיש, שהנציח מסורות ולשונות במפעלותיו רבי־האנפין במחקר ובכל עשייה אחרת, יונצח בטיפוח ראוי והולם ונכון ומכובד ונדיב של המרכז שהוא הגה וייסד וכונן וניהל וקידם ופיתח עשרות בשנים.

מדינת ישראל הכתירה את שלמה מורג בן הארבעים בשנת תשכ"ו בפרס ישראל, ונתנה בזה ביטוי נאמן להוקרת פועלו המדעי. גם פרסים אחרים שנתעטר בהם – פרס גאון לחקר יהדות צפון אפריקה, פרס ירושלים לחקר מסורות יהדות המזרח ופרס ביאליק לחכמת ישראל – באו והוסיפו כל אחד בעתו ובזמנו הוקרה לאיש ולמפעליו.

האקדמיה הלשון העברית הכירה לפני שנים רבות בערכו ובחרה בו לחבר בהיותו צעיר לימים, וזכתה ליהנות מחכמתו וממעשיו. גם האקדמיה הלאומית בחרה בו לפני שנתיים לחבר.

כל הציונים הללו נראו לנו תחנות משנה בדרך ארוכה מאוד. ציפינו להמשך העשייה והחקירה, רצינו עוד בשיחות החולין ובמשא והמתן בדברי תורה ובמדע, רצינו בעצתו ובתגובותיו המפורטות על מה שכתבו תלמידים וחברים, חיכינו למוצא פיו בשאלות עקרוניות ובדרכי מחקר. אהבנו את שיחות הטלפון שעלו בהן רעיונות חדשים ותכניות חדשות. וכרעם ביום בהיר, אך יצאה שבת ניצבים וילך, הגיעה הידיעה ששלמה הלך בפתע פתאום.

שלמה מורי ורעי, קשה עלינו פרידתך, מי ישמיענו את תורתך ואת חן לשונך, מי ייתן לנו תמורתך ומי ימלא לנו חסרונוך. תהא נשמתך צרורה בצרור החיים.